Handreiking selectiecriteria Bouw!

Bij inzet van Bouw! binnen het PD-traject zijn de selectiecriteria voor Bouw! gelijk aan de selectiecriteria voor het PD-leerlingentraject. Omdat scholen Bouw! ook inzetten voor andere leerlingen, is deze handreiking ontwikkeld. Bouw! bevat de leesstof van halverwege groep 2 t/m halverwege groep 4. Bouw! is een preventief programma en kan in principe – vanaf groep 2 - ingezet worden op het gebied van taal en lezen.

Ideale start: halverwege groep 2 of na herfstsignalering groep 3

In het volgende zijn de selectiecriteria per leeftijdscategorie concreet uitgewerkt, evenals de instrumenten die daarbij ingezet kunnen worden. Ook zijn per leeftijdscategorie vragen opgenomen die de professional kan stellen om een beter beeld te krijgen van de leerling, teneinde de selectie zo goed mogelijk te onderbouwen.

In alle gevallen geldt:

Indien gekozen wordt voor Bouw!: 4 keer per week 15 minuten oefenen, bij voorkeur twee keer op school en twee keer thuis.
De school legt afspraken vast (welke tutoren, wie coördineert, wie houdt de resultaten bij?) en stelt een *visie- en beleidsplan Bouw*! op

Selectiecriteria Bouw!
Selecteren van leerlingen voor Bouw! tweede helft groep 2 en eerst helft groep 3

De 25% tot 30% zwakste leerlingen op de volgende voorspellers voor leesontwikkeling

- Fonemisch bewustzijn
- Actieve letterkennis
- Benoemsnelheid (informatie snel kunnen ophalen uit het geheugen)

Weeg daarbij ook de volgende risicofactoren mee:
- Dyslexie in de familie
- Vertraagde spraak- taalontwikkeling met al dan niet logopedie daarvoor
- Thuis wordt niet veel (voor)gelezen
- Onvoldoende beheersing van het Nederlands als gevolg van meertaligheid
- Gehoorproblemen

Zet voor het vaststellen van de achterstand **genormeerde testen en toetsen** in (*Protocol Preventie van Leesproblemen*), **observeer** met signaleringslijsten en peilingstaken. Voer een gesprek met de **ouders** over de hiervoor genoemde risicofactoren.

Genormeerde toetsen
- Toetspakket Beginnende geletterdheid (CPS, 2016). https://www.cps.nl.
- Screeningsinstrument beginnende geletterdheid (Cito, 2009)
- Taal voor kleuters (Cito, 2009)

Observatie (en vastleggen wat wordt opgemerkt over de taalontwikkeling)
- Signaleringslijst voor kleuters 2.0: Uitgebreide en bijgestelde signaleringslijst (Expertisecentrum Nederlands: **www.expertisecentrumnederlands.nl**
- Kleutermethoden met observatiesysteem: Schatkist editie 3, Kleuterplein 2 enz.
- Speelplezier **http://www.speelpleziermethodiek.nl**
- SLO: gedetailleerd observatiesystemen gebaseerd op specifieke doelen van het jonge kind: **www.jongekind.slo.nl**
- Ontwikkelingsvolgmodel jonge kinderen (Seminarium voor Orthopedagogiek)
- Kijk Groep 1-2 (Bazalt, 2015)
- HOREB (De activiteit 2015)

Passende peilingstaken
- Kleutertaken (minder ‘hard’ dan genormeerde toetsen): vb. lees-, schrijf- en kwebbelhoek / Portfolio / kleuterdagboek / Speelplezier

Vragen die bij deze leeftijdscategorie gesteld kunnen worden:
- ‘Leest’ de leerling zelfstandig prentenboeken en eigen en andermans teksten? Experimenteert de leerling uit zichzelf met schrijven?
- Lukt het de leerling om woorden in klanken te verdelen en enkele letters correct benoemen? Doet de leerling mee aan woord- en klankspelletjes?
- Motivatie en attitude voor letters, ‘lezen’ en taalactiviteiten
- Maak een afweging met betrekking tot de ‘belasting’ voor het kind

Indien een aantal keren ‘nee’ gezegd moet worden op voorgaande vragen is de inzet van Bouw! (intensieve extra oefening) aan te bevelen, zeker als de leerling ondanks goed onderwijs tot de laagste 25% behoort.

Selecteren van leerlingen voor Bouw! 2de helft van groep 3
Zie hiervoor (korte samenvatting ontwikkeling tot nu toe)

De 25% tot 30% zwakste leerlingen op de lees- en spellingtoetsen van het LVS (herfstsignalering en M3)

- resultaten van LOVS-Cito-toetsen lezen en spellen
- resultaten DTLAS deelvoorwaarden
- resultaten herfstsignalering, wintersignalering, hoofd- en tussenmetingen volgens Protocol groep 3
- resultaten methodegebonden toetsen

Weeg – indien nog niet gedaan - de risicofactoren (hiervoor genoemd) en de volgende aspecten:
- leesmotivatie en leesplezier
- attitude en beleving bij lees-, schrijf- en taalactiviteiten

Zet voor het vaststellen van de achterstand **genormeerde testen en toetsen** in (*Protocol Leesproblemen en dyslexie, groep 3), observeer en voer gesprek met ouders.*

Vragen die bij deze leeftijdscategorie gesteld kunnen worden:
- Zie de vragen hiervoor (korte samenvatting)
- Beschrijf de specifieke problemen van de leerling met betrekking tot lezen, spellen, attitude & beleving?
- Op welke manier wordt gewerkt met het *Protocol: Leesproblemen en Dyslexie van groep 3* en hoe gedijt de leerling daarbij?
- Hoeveel uur wordt er per week besteed aan (technisch) lezen en spellen?
- Wat is er aantoonbaar gedaan om de leerling bij de groep te houden?
- In hoeverre wordt thuis ondersteuning gegeven op het gebied van lezen en spellen?
- Kan Bouw! bijdragen aan het goed vormgeven van ON3 en onder welke condities?
- Is er sprake van een mogelijke, te grote ‘belasting’ voor de leerling
- een afweging met betrekking tot de ‘belasting’ voor het kind
- Hoe de leerling voor te bereiden op het werken met tutoren en oefensessies (vier keer per week) (leerkracht, ouders en anderen)?

De inzet van Bouw! (intensieve extra oefening) is aan te bevelen als de leerling ondanks goed onderwijs tot de laagste 25% behoort.

Selecteren van leerlingen voor Bouw! groep 4
Vooraf: In feite is het inzetten van Bouw! in groep 4 rijkelijk aan de late kant. Er kunnen echter redenen zijn om dit tóch te doen. Naast achterstand (zie hieronder) is het belangrijk na te gaan waar de leesproblemen aan toe te schrijven zijn. Leest de leerling voldoende nauwkeurig en gaat het alleen om het bevorderen van het leestempo, dan is het NIET aan te bevelen om Bouw! in te zetten. In dat geval kan er beter ingezet worden op lezen van teksten en leeskilometers maken. In alle andere gevallen een afweging maken, zoals hiervoor.
De 25% tot 30% zwakste leerlingen op de lees- en spellingtoetsen van het LVS, E3 en M4 (zie hiervoor). In de meeste gevallen ontstaan lees- en spellingproblemen eerder dan in groep vier. Dus ook: • Wat is er gedaan om de lees- en spellingproblemen te voorkomen en aan te pakken (ON1-ON2,ON3)? • Is er een specifiek interventieprogramma ingezet? Wat was daarvan het resultaat? • Wat zijn de redenen om de leerling zo laat aan te melden? • Past Bouw! nog bij deze leerling van groep 4 of is het toch verstandiger een andere aanpak te kiezen? **Vragen die bij deze leeftijdscategorie gesteld kunnen worden:** • Zie de vragen hiervoor (korte samenvatting) • Beschrijf de specifieke problemen van de leerling met betrekking tot lezen, spellen, attitude & beleving? • Op welke manier wordt gewerkt met het *Protocol Leesproblemen en Dyslexie* van groep 4 en hoe gedijt de leerling daarbij? • Hoeveel uur wordt er per week besteed aan (technisch) lezen en spellen? • Wat is er aantoonbaar gedaan om de leerling bij de groep te houden én specifiek te begeleiden (in kleinere groep) • In hoeverre wordt thuis ondersteuning gegeven op het gebied van lezen en spellen? • Kan Bouw! bijdragen aan het goed vormgeven van ON3 en onder welke condities? • Is er sprake van een mogelijke, te grote ‘belasting’ voor de leerling als er met Bouw! gewerkt gaat worden? • Indien de leerling het werken met Bouw! (in groep 4) als een uitzonderingspositie ervaart, hoe dit met de leerling te bespreken? • Hoe de leerling voor te bereiden op het werken met tutoren en oefensessies (vier keer per week, of meer) (leerkracht, ouders en anderen)? De inzet van Bouw! (intensieve extra oefening) is in groep 4 aan te bevelen als de leerling om een aantal belangwekkende redenen tot de laagste 25% behoort en er kansen liggen om voor de leerling passend (en mogelijk ook versneld) door het programma heen te gaan.

ON1=ondersteuningsniveau 1 – ON2=ondersteuningsniveau 2 – ON3=ondersteuningsniveau 3

Vragen of behoefte aan ondersteuning

De Projectleider-Bouw! en het projectteam Bouw! zijn altijd bereid om mee te denken over de selectie van leerlingen, zeker als het complexe afwegingen betreft.

In het geval van een PD-traject is het altijd mogelijk om met de casemanager en/of behandelaar te sparren over de selectie van leerlingen voor Bouw! Ook kan er bij het PD-team een *consultatietraject* worden aangevraagd. Dan ga je samen met de casemanager na welke oplossingen er zijn voor de vragen met betrekking tot het lees- en spellingonderwijs (ondersteuningsniveau 1, 2, 3) in het algemeen en de inzet van Bouw! in het bijzonder. Behandelaren kunnen daarbij geconsulteerd worden, indien de expertise van de behandelaar daarbij in een meerwaarde voorziet.